

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Szalmári Mór
Cím: Idegen nevek a tanszéke-
ken.

Forrás: Magyarország

Bp.

1916 III. 19.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

378.5

Hely

Idő

"1916"

Személy

Hely

378.5 "1916"

Idegen nevek a tanszékeken

Írta: Szalmári Mór

Már leírtam a cikkem címét, nem változtatom meg. Pedig tudom, lesznek, akik előlvasván ezt a címet, imígyen elmélikednek magukban: Mit fürödöm én most ebben a rettenetes világfelfordulásban azzal, hogy milyen nevük van a tanároknak, tanítóknak? Ezer gond és baj gyötör, tragédiák keserősége vesz körül, magam is tragédiák közt élek, tele buval, bánattal és a jövődtől irtózó félelemmel: hagyjanak nekem most békét, ne zaklassanak efféle kicsinységekkel is.

En meg úgy találom, hogy éppen ezekben a mostani időkben nem lehetünk közömbösek semmi olyan jelenséggel szemben, mely magyar érzéseinket akárhogy is, de bántja. Tessék csak ide figyelni.

Budapest székesfőváros tanácsa egyik minapi ülésében lőtötte be a fővárosi tanintézeteknél megüresedett állásokat. Főreáliskolánál, felsőkereskedelmi iskolánál, felsőbb leányiskolánál, elemi iskolánál és ovodáknál megválasztottak vagy 120 tanárt, tanítót. A 120 megválasztottnak névsorában nem kevesebb, mint ötvenöt nem magyar nevet számláltam össze.

Szóvá teszem ezt a jelenséget, mert olyan különös módon karakterizálja a mi állapotainkat, a mi közgondolkodásunkat, a mi, hogy úgy mondjam, fogyatékos gondolkodásunkat a magyarosodás dolgában. Es szóvá teszem éppen most, nemcsak azért, mert most tette aktuálissá a választás, hanem, mert a mostani háborus időben érzékenyebbé lettem nemzeties természetű érdekeink iránt. Mikor a háboru szörnyűséges borzalmai közepette megértük azt, hogy katonáink csodás, szinte legendás hősiessége megismertetett bennünket a világgal, mely előbb alig tudott rólunk; mikor idegennyelvű újságokban és folyóiratokban nap-nap után olvashatjuk, hogy nemcsak felfedezték Magyarországot, de valami eddig soha nem észlelt érdeklődéssel fordulnak felénk és lendületes melegséggel emlékeztén meg rólunk, méltányolni kezdik nemzetünk tulajdonságait, sőt elismerik nemzetünk kulturáltságát és kulturális hivatását és mikor másrésztől erős nyilvánulásait látom egy hatalmas törekvésnek, mely állami és nemzeti érdekeink ellen irányul: nem lehet előttem közömbös az, hogy 120 megválasztott fővárosi tanár és tanítónó névsorában 55-öt talállok olyant, akinek neve nem magyar.

Egészen tisztában vagyok azzal, hogy a név nem teszi az embert, de a nevek idegenségének ez a nagy csoportosulása egy olyan névsorban, melyet a magyar kultúra leghivatottabb terjesztőinek nevei alkotnak, igazán tévedésbe ejtheti az embert.

Hiszen bizonyos, hogy a székesfőváros tanácsa mikor választott, a legérdemesebbeket választotta ki, bizonyosan a férfiak és nők közül is azokat, akik készültségüknél, kipróbált tehetségüknél fogva a legalkalmasabban a fiatalság tudományos és erkölcsi nevelésére. Sőt meg vagyok győződve arról is, hogy a székesfőváros tanácsa az új tanerők megválasztásánál a hazafias érzés és gondolkodás minéműségét is gondosan, lelkiismeretesen figyelembe vette. Nincs is okom, annál kevésbbé lehet jogom ahhoz, hogy a megválasztott idegen nevű új fővárosi tanerők tiszta, hamisítatlan magyarságában kétkedjem.

De ha így elismerem a választó tanács-tagoknak a választandókkal szemben tanúsított nobilitását, melylyel kerülték a talán megszemenő sovénységet, és ha így elismerem a megválasztottak érdemességét is: bizvást kérdezhetem, hogy miért ragaszkodnak a magyar-

kultúra hivatott apostolai olyan nagyon az idegen nevekhez és miért nem magyarosodnak meg nevükben is úgy, hogy azzal is kifejezésre juttassák magyar mivoltukat?

Lehetnek, vannak is igen sok esetben bizonyos kegyeleti szempontok, melyek a régi névhez való ragaszkodást megokolják. Történelmi emlékek, családi tradíciók, szülők iránt érzett kegyelet. De édes istenem, csak nem hitetik el velem, hogy ama 120 ember közt, akinek bizonyosan igen jelentős életérdeke fűződött a tanári, vagy tanítói állás elnyerésé-

Tanítóknak szóló újságcikkek

Tárgy

Hely

Idő

hez, ötvenötven vannak olyanok, akik mint történelmi alapon, vagy különös kegyeletes érzésekből ragaszkodnak idegen hangzású neveikhez.

Azt tartom, hogy épp a tanítóknak egyenesen hazafias kötelességük nevüknek megmagyarosítása, mert hiszen nekik hivatásos kötelességük ugyebár a magyar nemzeti kultúra terjesztése és az iskolásgyerekekben nem volna szabad épp a tanítóknak fölkelteniök az afféle gondolatot, hogy: lám, hiszen a magyarosság nem is olyan elemi szükség, mert a tanító urnak még csak a neve se magyar.

Ha az egykori Petrovics, meg az egykori Halbschuh — hogy többet ne említsek — így ragaszkodtak volna nevükhöz, se Petőfinek, se Irányi Dánielnek nem lenne most szobra Budapesten.

Ha régebben, a békeidőkben oly elszánt-sággal és hálalistennek elég eredménynyel viaskodtunk itt, az országban és főképp itt Budapesten a magyarosítás mellett; ha valamikor olyan igazi kultuszt csináltunk a névmagyarosításból: hát most, a háboru már eddigi tanulságai és tanításai után még több okunk van arra, hogy egész nemzeti életünk külső megnyilvánulásának magyar színt és magyar hangot adjunk.

A rémséges vérözönnök, a sok borzadalmas pusztulásnak, a tengernyi tragikumnak árán megszerezhettük, meg is szereztük a nemzeti önérzetnek azt a mélységét és magasságát, mely mellett büszkén állhatunk oda a világ elé s követelhetjük elismertetésünket minden téren és minden irányban. De ez az önérzet és a nagy büszkeség, mely a háboru rettenetes megpróbáltatásainak árán im nemzeti kincsünk ké és új erkölcsi erőforrásunkká lett, azzal a kötelességgel és becsvágygyal jár, hogy mi magunk legyünk a saját virtusaink öreivé. Mi magunk és valamennyien! A tanító-gárdánk pedig elsősorban.

Azt mondják, mondogatják: a név csak külsőség, az a fődolog, hogy mi van az elmékben, meg a szivekben. De bocsánatot kérek, a külföldi ember, ha idejön, nem láthat be nyomban az elmékbe és szivekbe, ellenben a neveket azonnal olvashatja. És ha ezeket olvassa, ezekből ítéletet is alkot magának. Ez az ítélet pedig nem lesz, nem lehet majd kedvező a mi nemzeti és faji kiválóságaink elismerése és megbecsülése dolgában. Pedig ezt akarjuk, erre kell törekednünk, mert erre tanít meg a háboru minden szépsége és rutsága, minden borzalma és gyönyörűsége, minden dicsősége és tragikuma.

Annak a megválasztott ötvenöt tanítónak az idegen neve arra vall, hogy még nagyon messze vagyunk a háboru e nagy tanításainak megértésétől és átérzésétől. Nálunk még mindig a kényelmesség köpenyegébe burkolózva, külsőségnek tartanak az emberek igazán lényegbevágó dolgokat és szeretnek himet varrni oly gyarlóságokra, melyek mert tömegesek, már nem egyéni gyarlóságoknak, hanem könnyen nemzeti fogyatkozásoknak látszanak. Tanító uraim — mert most önökről van szó — ne legyenek hihordozói ily látszólagos nemzeti fogyatkozásnak, magyarosítsák meg a neveiket!

estőve